

Küreselleşme Sürecinde Aşırırcılığın Yükselişi

Hakemsiz Makale

Ali ÇAĞLAR

Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi

---

ÖZET

Bu makalenin ana amacı, son yıllarda küreselleşme süreci ile giderek hız kazanan ve günümüzde pek çok ülke için ciddi tehdit durumuna gelmiş, Yakın ve Orta Doğu temelli yaşanan aşırıcılığın kaynakları üzerinden sosyolojik bir analiz yapmaktır. Amaca ulaşmak için, öncelikle Soğuk Savaş ve sonrası dönemdeki politik oluşum ve değişimlere yer verilmiştir. Daha sonra, çoğunlukla, Yakın ve Ortadoğu ülkelerinde görülen genç nüfus üzerinden, aşırıcılığın kaynaklarına dair bir değerlendirme yapılmıştır. Son olarak, günümüzde yaşanmakta olan aşırıcılığın oluşmasında Vahabi Selefizmin yeri ve etkisi değerlendirilmiş ve buradan hareketle başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, özellikle Avrupa Birliği'nin aşırıcılık karşısındaki duruş, tepki ve mücadeleleri tartışılmıştır. Çalışmada, küresel güçlerin, aşırıcılığın ortaya çıkışı ve varlığını korumasında önemli katkılarda buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Aşırıcılık, Genç Nüfus, Yakın ve Orta Doğu, Selefi Vahabizm.

ABSTRACT

The Rise of Extremism in the Global Arena

The main aim of this paper is to analyze sociologically the rise of extremism in the Near and Middle East which has been a serious threat to many countries across the World in recent decades, in the process of globalization. To achieve the aim, firstly, the political changes and conditions that happened in the time of Cold War period and aftermath are explained. Secondly, the youth bulge of the countries in Near and Middle East and the roots of extremism in these geographical regions are discussed. Lastly, the role, effect and place of the Wahabi Salafism are analyzed in the occurrence of recently experienced extremism. In addition, the positions, reactions and struggles of both USA and EU to extremism across the World are evaluated. It is concluded that the global powers have an important contribution to the emergence and continuation of extremism.

Key Words

Extremism, Youth Bulge, Near and Middle East, Wahabi Salafism.

Bu makalenin amacı, küreselleşme süreci ile giderek hız kazanan ve günümüzde pek çok ülke için ciddi tehdit durumuna gelmiş olan aşırıcılığın kaynakları üzerinden sosyolojik bir analiz yapmaktır. Yeryüzünde yaşanan uygulamalar göz önüne alındığında, şiddet içeren 'aşırıcılık' veya 'radikalizm', çoğunlukla kendini terör eylemleri olarak var kılmaktadır. İsyan, başkaldırı, çatışma, terör, etnikçilik, gayri-meşru savaş, asimetrik savaş vb gibi durumları içermektedir. Günümüz dünyasında ise maalesef giderek artan oranda bir seyir izlediğini söylemek olanaklıdır.

Literatürde ve söylemlerde, Soğuk Savaş öncesi dönemde daha çok Marksist-Leninist, diğer bir deyişle sosyalist grupların 'gerçek devrim' söylemi çerçevesinde yaşama geçirilmiş olan 'aşırıcılık veya radikalizm'; Doğu Bloku'nun çöküşü sonucunda, özellikle Yakın ve Ortadoğu coğrafyasında ortaya çıkan ideolojik boşlukta yerini 'gerçek İslam' söylemine bırakmıştır. ABD'ndeki 11 Eylül saldırıları sonucunda, 'teröre karşı savaş' söylem ve doktrini gereği bu aşırıcılık - radikalizm kavramı ağırlıklı olarak İslam coğrafyasında tohumları, Mısır kökenli İhvan-ı Müslimin ve Pakistan kökenli Cemaat-i İslami'nin çabalarıyla ekilmiş olan ve özellikle Hasan el-Benna, Seyyid Kutup, Cemalettin Afgani, Muhammed Abduh ve Mevdudi gibi düşünürlerin eserleriyle teorik ve teolojik yapılar kazandırılan tekfiri-selefi hareketleri tanımlamak üzere kullanılmıştır ve kullanılmaktadır.

Bugün aşırıcılığın - fanatizmin, radikalizmin beslendiği ve yaygınlık bulduğu İslam coğrafyasına bakıldığında, bu ülkelerde aşırı ve niteliksiz bir nüfus artışı olduğu görülecektir. Hemen hemen her ailede en az 5 çocuk dünyaya getiriliyor ve hatta bu sayı bazen hane başına 10-12 çocuğu buluyor. Bu bölge ya da ülkelerde, çok açık bir şekilde emilemeyen aşırı bir nüfusun varlığı görülmektedir. Örneğin yaş ortalaması Irak, Yemen, Sudan ve Filistin'de 19 - 19.9 arasında değişmekte; Afganistan'da 18.6, Somali'de 17.9, Pakistan'da 23.4, Suriye'de 24.1, Mısır'da 23.8'dir. Boko Haram'ın kurulduğu ülke olan Nijerya'da ise 18.3'tür*.

Gunnar Heinsohn, "Oğullar ve Dünya Hakimiyeti: Devletlerin Yükseliş ve Çöküşlerinde Terör"¹ adlı eserinde bu gerçekliğe, "gençlik patlaması - youth bulge" demektedir. Heinsohn, yüksek orandaki genç erkekler nüfusunun tahmin edileceği gibi kaos, şiddet, kargaşa, sosyal rahatsızlıklar, terör ve savaşa sebep olacağını belirtmektedir. Hatta 20. Yüzyıl Avrupa'sındaki soykırımlar, Avrupa Kolonyalizmi dönemi ile son on yıllarda Darfur ve Filistin'de yaşananları, bu teorik yaklaşımı ile açıklamaktadır.

Mevcut sosyo-ekonomik ve sosyo-politik yapılar -özellikle ataerkilliğin erkeğe yüklediği rol ve beklentiler de gözönüne alındığında- eğitim, sağlık, iş, özgürlük, eşitlik, adalet, güvenlik ve yarın güvencesi konularında talepleri beklendiği oranda karşılayamamaktadır. Diğer taraftan bu genç insanlar, günümüz bilişim teknolojisi ile dünyayı izlemekte ve giderek daha fazla oranda yükselen beklenti ve istekler içine girmektedirler.

Buradan hareketle, ulusal kimlikleriyle maddi-manevi gereksinimlerini karşılayamayan insanlar, daha alt kimliklerine yönelmekte, orada kenetlenmekte ve gereksinimlerini

* Bu makale, genç yaşta, beklenmedik bir şekilde kaybettiğimiz çok yakın dostum, arkadaşım, hemşerim ve her şeyden öte çok sevgili kardeşim Prof. Dr. Mehmet YÜKSEL'in aziz hatırasına armağan edilmiştir.

1 <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2177.html> (erişim tarihi: 20.05.2017).

karşılama yoluna gitmektedirler. Yaşanan yoksunluklar, karşılanamayan gereksinimler ve bunların sonucunda ortaya çıkan öfke, doğal ve zorunlu olarak insanların kendilerine, bir kimlik -ırk, inanç, etnisite, yaşam tarzı farklılığı vb- üzerinden öteki yaratarak, sorunlarının kaynağı olarak tanımladıkları ve buradan hareketle radikalleşerek diğerlerini yok etmeye yöneldikleri gerçeği ile bizleri karşı karşıya bırakmıştır. Çünkü yönetmenin, iktidar etmenin olmazsa olmazlarından birisi, 'ötekinin icadı'dır. Yaşam, 'biz' ve 'biz olmayan - ötekiler' üzerinden tasarlanır, kurgulanır. 'Biz kötü olmayacağımıza göre, o zaman yaşadığımız kötülüklerin, yoksunlukların, yoksullukların sebebi ötekilerdir' algı ve düşüncesi giderek ilgili kitle içerisinde kendini yeniden üreterek zirve noktasına ulaşır. Bu aşamada ötekine öfke, nefret ve şiddet potansiyeli giderek artar.

Yakın Doğu coğrafyasında bu yoksunlukların ana kaynağı olan anti-demokratik rejim ve yönetimlerin yarattığı öfke ve şiddet potansiyeli, 1950 ve 1960'larda Cemal Abdül Nasır'ın liderliğini yaptığı radikal Arap Milliyetçiliği ile ifade edilmiştir. Nasirizm başarısızlıkla sonuçlanınca, bu kez sorunlara çözüm olarak Marksizim-Leninizm umut ışığı olarak görülmüştür². Sosyalizmin çöküşü ve soğuk savaşın sona ermesi ise yerini, ideolojik bir kimliğe kavuşturulan İslamcılığa bırakmıştır.

Diğer bir deyişle, 1970'lerin sonlarından itibaren daha etkin bir şekilde uygulamaya konulan 'Yeşil Kuşak Projesi'³ ve Suudi Arabistanı'nın, özellikle maddi açıdan yaygınlaşması için çokca fon ayırdığı 'Selefi - Vahabi İslam Anlayışı', 'tek ve en doğru - gerçek İslam' olarak sunulmuştur. Günümüzde ideolojik bir kimliğe büründürülmüş olan İslamcılık anlayışı, sorgulanamaz bir biçimde, birey hayatının her noktasına fazlasıyla nüfuz etmiş bulunmaktadır. Ne aşiretçilik, ne Araplılık, ne Suriyelilik ya da Iraklılık bu etkiyi yaratma potansiyeline sahip değildir. Diğer taraftan din, 'ümme't' söylemi ile her tür ayrımcılığı, en azından teorik olarak, oratadan kaldırmakta, her kimlik ve yapıdan insan, İslam olma koşulu ile, bu bahçede kendine kolaylıkla yer bulabilmektedir. Artık burada kendini bütünün parçası olarak görmekte ve daha önce yaşadığı - deneyimlediği ayrımcılıklardan, belirtildiği üzere teorik olarak, arınmış - kurtulmuş olmaktadır. İşte bu kapı, kendi toplumlarında dışlanmış, itilmiş, marjinalleştirilmiş dezavantajlı kişi ve grupları kolayca cezbetmekte ve radikalizm, kendini üreten ve yeniden üreten bir zemin bulabilmektedir.

Özellikle ergenlik ve gençlik döneminin fizyolojik değişimlerinin yanı sıra her türlü otorite ve dayatmaya karşı çıkma, kuralları çiğneme ve kendini dünyanın merkezi olarak görme eğilimi, "kendisine birey olarak değer verilmediği, sürekli dayatmalar karşısında kaldığı, kabul etmek istemediği kurullarla özgürlüğünün kısıtlandığı, başkalarının doğrularına inanmak ve itaat etmek zorunda bırakılarak kişiliğinin yok edildiği"⁴ durumlar;

2 Heinsohn, Gunnar, **Söhne und Weltmacht: Terror im Aufstieg und Fall der Nationen**, Berlin: Verlag, 2006.

3 Whelan, Richard, **El-Kaidecilik**, (Çv. H. Bağcı, B. Sinkaya, P. Arıkan), Ankara: Platin, 2006, s. 20.

4 "Yeşil kuşak projesi, Soğuk Savaş yıllarında ABD'nin Sovyetlere karşı geliştirdiği, Sovyetlerin yayılmasını ve efsanevi sıcak denizlere inme politikasını engellemek için oluşturduğu, başta askeri, kültürel, dini ve ekonomik çok yönlü bir projedir. Projenin fikir babası Zbigniew Brzezinski, ABD'nin Sovyet hegemonyasına karşı yürüttüğü tüm faaliyetleri, bir üst aşamaya taşıyarak kapsamlı bir operasyon başlatmıştır. Temel fikir olarak

aileler ve eğitim kurumları tarafından iyi yönetilemediği zaman genç, rahatlıkla, sahte cennetler vaadedenlerin arkasından gidebilmekte veya içinde yaşadığı toplumdaki intikam alma yollarına başvurabilmektedir.

Dolayısıyla, özellikle ABD veya Avrupa kaynaklı İslamcı radikalizme bakıldığında, El-Kaide, El-Nusra veya İŞİD gibi yapılanmaların Japon Kızıl Ordu, IRA ya da İtalyan Kızıl Tugaylar gibi, tepeden aşağı emirlerin yürütüldüğü tarz bir hücre ya da başka türlü bir yapılanması, örgütlenmesi mevcut değildir. Özellikle Avrupa’da El-Kaide veya İŞİD adına yaşatılan radikal - terör eylemlerinin, “kendinden zuhur” yapılanmaları ile açıklanması gerekir. Kendinden zuhur şu demektir: Birey ya da grubun, sempati duyduğu örgüt ile birebir bağı - bağlantısı yoktur. Ancak örgütün yayın ve iletişim kanallarını takip eder ve oralarda verilen mesajlardan kendi(leri)ne görevler çıkartır ve uygun gördükleri eylemleri gerçekleştirirler. Örgüt, bu eylemlerden fayda sağlıyor ise üstlenir, zarar görüyorsa red eder.

Şiddet ve terör içeren aşırıcılıkların yaygınlaşmasının diğer ana faktörlerinden birisinin de Soğuk Savaş dönemi’nin sona ermesi olduğu söylenebilir. Bilindiği üzere Soğuk Savaş öncesi dönemde kim dost - kim düşman netti, belliydi. Bloklar; Doğu Bloku, Batı Bloku ve III. Dünya Ülkeleri, uluslararası ilişki ve çıkarları, çoğunlukla, belirleyen yapılar idi. Ancak Soğuk Savaş’ın sona ermesi ile Doğu Bloku’nun çöküşü, dünyayı ABD - BATI eksenli tek kutuba götürürken, saflar karıştı ve kim dost - kim düşman belirsizleşti. Bu aşamada, bir tür deprem yaşamış olan Dünya’da, yeni güç odakları arayışları, ABD ve İngiltere kaynaklı olarak daha da belirginleşti ve bu anlamda yeni bir küresel mühendislik projesi uygulamaya kondu. Bu deprem, ülkeleri, kendi başlarının çaresine bakmak zorunda bıraktı ve bu süreçte, küreselleşmenin de yarattığı yeni çıkar, ilişki, iletişim ve güvenlik zaafiyetleri, uluslararası sert rekabetler, terör ve terör örgütlerinin vekaleten kullanılması yolunu açtı. Diğer bir deyişle terör ve terör örgütleri, rakip ülkeleri zayıflatma aracı olarak kullanılmaya başlandı ve hala da kullanılıyorlar. Ancak tarih, bu enstürmanın ters teptiği durumlarla doludur. Örneğin, Taliban - ABD, El Kaide - ABD, Hamas, Hizbullah, İslami Cihad ile İsrail ve ABD ilişkileri.

Terör, eninde sonunda, kendini vareden, yaratan ve destekleyene silahını yöneltir. Çünkü kuruluştaki aşkın, her zaman bir ömrü vardır ve aşk bittiğinde örgüt silahını kendini vareden ancak şimdi ortada bırakmış olan eski sevgiliye yöneltir. Dolayısıyla unutulmaması gereken, terör evrensel bir insanlık suçudur ve bir an önce uluslararası rekabet

---

Sovyetlere karşı Müslüman toplumları bir kalkan olarak kullanmak üzere şekillenen bu yapı, daha sonradan ABD için çok kullanışlı bir silah haline gelecek, dünyanın kaderini istedikleri gibi belirleme imkânı verecekti. Bu projenin en önemli ayakları olan Türkiye ve Pakistan’da askeri darbeler yapılarak ilk adımlar atılmıştır. ‘Yeşil Kuşak Projesi’ İslamın sığ ve derinliksiz yorumu olan Vahhabi, Selefi yorumu üzerine inşa edildi. Bu proje kapsamında Müslüman ülkelerdeki, İslamcı yapılar desteklenmeye başlanmıştı. Ana hatlarıyla desteklenen bu yapılar radikal unsurlar, anti-komünist unsurlar ve direkt Amerikancı - batıcı unsurlar olarak öngörülmüştü. Dolayısıyla önce radikal fikirlerin tohumlarının ekilmesi için Suudi Arabistan öncülüğünde, özellikle de Rabitatul Alemi İslam örgütü eliyle Sünni dünyaya Vahhabi ve Selefi fikirler ihraç edildi.” Geniş bilgi için bkz. <http://intizar.web.tr/analiz/haber/2424/tarih-en-kullanisli-ahmaklari-yesil-kusak-muslimanlari#.WSBkrOvyjIU> <https://www.uludagsozluk.com/k/yesil-kusak-projesi/> <http://www.dailymarkets.info/fethullah-gulen-opus-dei-ve-moon-tarikati-iliskileri/> <https://met-cezir.blogspot.com.tr/2012/03/abdnin-yesil-kusak-projesi.html> <https://tr-tr.facebook.com/notes/dar-a%C4%9Fac%C4%B1nda-%C3%BC%C3%A7-fidan/ye%C5%99-Fil-ku%C5%99Fak-teorisi-1/181337685236074/> (erişim tarihi: 20.05.2017).

ve mücadele sürecinde, belden aşağı vurma enstürmanı ya da vekaleten savaş aracı olmaktan çıkarılmalıdır.

Diğer taraftan dikkati çeken bir başka nokta ise terör örgütlerinin ömürleri ile ilgilidir. Şu bir gerçektir ki, bir terör örgütünü ayakta tutmak ve uzun süreli yaşatmak, çok kolay bir durum değildir. İnsan kaynağının ötesinde, özellikle finans ve silah-lojistik çok önemli iki unsurdur. Bu iki unsurun kaynaklarını bulmak ve kurutmak, günümüz istihbarat bilgi ve teknolojisi ile çok kolaydır. Eğer bu yapılamıyorsa, 'terör örgütleri neden yok edilemiyor' sorusunun yanıtlarını başka yerlerde aramak gerekir.

Konuyu biraz daha açmak gerekirse, dün El-Kaide'nin, bugün İŞİD veya PKK'nın uluslararası ticaret ve sermaye ile bütünleşmiş ve gelir elde eden bir ekonomik yapısı - sistemi var olmadığına; kendi silah ve askeri mühümatını üretecek fabrikaları da olmadığına göre; örneğin İŞİD, neden bu kadar yıldır ve nasıl oluyor da; üstelik Kürtler, Türkiye, Irak, Suriye, İran, Suudi Arabistan, Rusya, ABD, İngiltere, AB vs hepsi karşı olmalarına rağmen, hala ayakta kalabiliyor? Hem de devşirme bir silahlı kadro ile. Belki de artık birilerinin, 'kral çıplak' deyip aynaya bakmayı sağlatması gerekiyor! Amaçlarda riyakarlık yoksa ve temel hedef insanlığın selameti ise bunun yapılması zorunludur.

Devletlerin uluslararası çıkarları tabiki önemlidir. Ama o zaman ikiyüzlülük yapıp insan hakları ve demokrasiden söz edilmemesi gerekiyor. Dünyada insan hakları ihlali ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği konularında, ilgili ülkelerin başında gelen Suudi Arabistan'a en ufak bir eleştiri bile yöneltilmeyenken, Bahreyn'deki demokrasi talepleri, Suudi ve Katar tanklarıyla bastırılabilir. 'Benim çıkarım bunu gerektiriyor ve o nedenle bunu yapıyorum' demek gerekiyor mu? Dost görünüp, belden aşağı atılan tekmeler, açıkça görülmesi bile acı veriyor, bedenlerde yaralar açıyor ve açılan yaralardan işte o aşırıcılık veya radikalizm dediğimiz mikroplar türüyor. İşin kötü yanı, o mikroplar o bedenlerle sınırlı kalmıyor ve etraftaki diğer bedenlere de bulaşıyor ve o bedenlerde de yaralar açılmasına sebep oluyor. İşte Paris katliamları, Berlin pazaryeri kamyonu ya da Belçika, Hollanda ya da İngiltere'deki, radikaller tarafından gerçekleştirilen terör eylemleri, başka bedenlerden buralara bulaşmış olan mikropların yaşattıkları hastalıklardır, kendinden zuhur eylemleridir.

Diğer taraftan bir Avrupa, bir Batı düşünün ki, içinde bulunan bir kaç milyon Müslümanın demokratik Avrupa değerlerine sahip olmasını sağlamak yerine; peçe, kara çarşaf ve burka'ya girmesini sağlamış ve kendisi dışındaki her inancı ve kişiyi yok etmeyi, öldürmeyi bir tür ibadet - cihat olarak telafuz eden ve buna uygun eylemlerde bulunan, İslam teolojisi ile bağları bulunmayan, beyinleri yıkanmış, ölüm robotlarının ortaya çıkmasına zemin olmuştur!!! Daha açık konuşmak gerekirse Avrupa, Vahabi - Selefizm nüfuzuna yenik düşmüştür. Kendi Müslümanlarını Vahabi - Selefizme kaptırmıştır demek yanlış olmayacaktır.

Özellikle Suriye'deki yabancı savaşçıların sayılarına bakıldığında; "2011 yılında 280, 2012 yılında 600 küsur, 2013 yılında 1000 küsur, 2014 yılında 4000 küsur, 2015 yılında ise 37 bin olarak ölçülmüştür"⁵. Bu savaşçıların neredeyse tamamına yakınının Batılı

5 Çitlioğlu, Ercan, **Gri Tehdit Terörizm**, Ankara: Destek Yayınları, 2008, s. 280.

lkelerden geldikleri bilinmektedir. Bu aşamada Batı, özellikle de Avrupa, şu soruyu kendine sormalıdır: "Bunların Avrupa demokratik değerlerinin yerine Selefi - Vahabi, radikal ve kendi dışındaki hiç bir şeye ve kimseye yaşam hakkı tanımayan katiller olmasında bizim katkımız - rolmz nedir?"

Evet, bu aşırcılar, bu Selefi radikaller, kendileri dışındaki her inanca, kimliğe ve herkese düşmanlar ve zarar veriyorlar. Bunda hemfikiriz. Peki bu virüsün ortaya çıkmasını sağlamış olan bataklığı yaratanların hiç mi kabahati yok? Bizler bu konularda bilimsel araştırmalar, çalışmalar, toplantılar, çalıştaylar yapan ve bilgi - politiklar üreten entelektüeller, eleştirel olmak, eleştirel bakmak ve olayları - durumları, yapıları, uygulama ve müdahaleleri eleştirel değerlendirmek zorundayız. Bu ayna tutmayı, eleştirel analizi akılcıca yapmadığımız ve gerekli önlemleri bir an önce almadığımız zaman, karşıt - ırkçı faşist aşırılıkların Avrupa'da giderek daha da yükseleceğini görmek gerekir ki bu da, yüzyılların birikimi olan Avrupa değerlerinin sonunu getirebilir veya çok örselenmesine yol açabilir.

şu durum bir gerçektir ki, bu gün bu aşırcılık hareket ve eylemleri nedeniyle, Avrupa ve Türkiye çok bedel ödemektedir. Bu eylemler ise neredeyse tamamen bu Selefi - Vahabi inancına sahip grup ya da kişilerce yapılmaktadır. Peki Avrupa'nın göbeğinde, uygarlığın beşiğinde, dünyadaki en gelişmiş demokratik rejimlerin varolduğu, insan haklarının en fazla geliştiği, toplumsal cinsiyet eşitliğinin en fazla sağlanmış olduğu bu ülkelerde ne oluyor da bu aşırı şiddet - terör içeren aşırılıklar yaşanıyor? Ya da bunları nlememizin yolu yok mudur? Avrupa ve Türkiye olarak ne yapmalıyız?

Bu soruların yanıtlarının akıllı güç stratejisinin içinde olduğunu söylemek olanaklıdır. Diğer bir deyişle, akıllı güç stratejisini uygulamak gerekiyor? Bilindiği üzere akıllı güç, sert ve yumuşak gücün akılcıca bir kombinasyonu olup, duruma göre en uygun aracı kullanmayı hedefler.

Temel amaç, öldürülen düşman sayısının çokluğundan ziyade edinilen dost müttefik sayısının artırılmasıdır. İşte bu noktada bizim için önemli olan, Avrupa (demokratik) değerlerinden nefret edenlerin yok edilmesi yerine ncelik, Avrupa değerlerine sahip, onlara hayranlık duyan insan sayısını artırmak olmalıdır. Avrupa'nın güvenliği, silahlanmak, askeri ve polisiye tedbirleri artırmak, sınırları teller ya da duvarlarla çevirmekten geçmez. Tek hedef, Dünya lkeleri üzerinde Avrupa değerlerinin yaygınlaşmasını sağlamak olmalıdır. Avrupa, kültürel nüfuzunu ne kadar çok yayar ise o kadar güvenlikte olacaktır. Aksi takdirde, giderek yalnızlaşacak ve bir 'kötü öteki' olacaktır. Örneğin, Sovyetlerin burnunun dibinde, her türlü riski alarak Batı'nın güvenliği için 60 yıldan fazla süre NATO'nun ileri karakolu olarak, görev yapmış olan Türkiye'nin Batılı olma çabaları hep görmezden gelinmiş, engellenmiş ve bütün bu uygulamalar, Türkiye'deki Avrupa değerlerine sahip olan insanların sayısını son yıllarda giderek azaltmıştır. Diğer bir deyişle Avrupa, bu kadar yıldır kendi müttefiki olan Türkiye'de bile Avrupa değerlerinin yerleşmesi için gereken çabayı harcamamıştır ve bunun bedelini bu gün, Avrupa ve Türkiye karşılıklı olarak birlikte ödemektedir.

Dolayısıyla, şiddet ve terör içeren "aşırcılığın dinamiklerini, kaynaklarını ve evriiliğini derinlemesine anlamak ve buna göre politika geliştirebilmek için salt güvenlik

perspektifinin ötesine geçerek sosyoloji, antropoloji, siyaset bilimi, ilahiyat⁶, uluslararası ilişkiler, hukuk, ekonomi, psikoloji, sosyal çalışma, coğrafya, iletişim, bilişim ve demografi gibi farklı disiplinlerin bilgi birikiminden yararlanmak gerekir.

Aşırıılık ve radikalizm ile mücadelede öncelik, şiddet içeren ve şiddeti meşrulaştıran dinamikleri, süreçleri ve rasyonaliteyi - kısacası bütün bunların meşrulaştırılma ve uygulanma süreçlerini iyi analiz etmek ve anlamaktan geçer. Bilindiği üzere bu şiddet sarmalı bir kez meşrulaştırılırsa, bu meşrulaştırmayı yeniden üretecek olan politik, sosyal, kültürel, hukuki ve psikolojik bir ekosistem oluşur. Bu sistem ise dışlanmışları, itilmişleri, ötekileştirilmiş olanları, bir şekilde içinde yaşadığı topluma entegre olamamışları çok kolay bir biçimde içine çeken bir mekanizmaya, bir hortuma dönüşür.

Bu tür yapılarla mücadeleyi zorlaştıran bir diğer nokta ise şudur: Özellikle demokratik rejimlerde güvenlik birimleri, uymakla yükümlü oldukları yasal mevzuat çerçevesinde hareket etmek zorundadırlar. Oysa bu tür radikal - terörist yapıların uymak zorunda oldukları hiç bir hukuki ya da ahlaki kural bulunmamaktadır. Bu durum onları, güvenlik birimlerine göre bir adım öne taşıyabilir. Ancak profesyonelliğe sahip güvenlik birimleri, geliştirmiş oldukları yetenek, beceri, taktik ve stratejileriyle çok rahat bir şekilde bu tür yapıların düşünce ve iletişim kodlarını çözebilir ve aşırı kaynaklardan hedef kitlelere yönelen mesajlar etkisizleştirilebilir. Ayrıca yapısal olarak sosyoloji, psikoloji, psikiyatri, sosyal çalışma, kriminoloji, iletişim, bilişim ve uluslararası ilişkiler gibi disiplinlerden uzmanlaşmış özel birimlerin oluşturulmasında yarar olabileceği düşünülmektedir.

Zira sistemler, yapılar ve ilişkiler çok hızlı değişiyor. Artık eski tarz savaşlar dönemi geçti. Yeni tür çatışma biçimleri ortaya çıktı. Terörizm üzerinden savaşlar yürütülmekte, nüfuz ve egemenlik alanları yaratılmaya çalışılmaktadır. Diğer bir deyişle, küresel güçler nüfuz ve etki alanlarını genişletmek için siber savaşlar, finansal savaşlar ve etnik çatışmalar ile terörizm üzerinden kıyasaya bir rekabet ve mücadele içine girmiş bulunmaktadır. Bu nedenle geleceği iyi okumak ve analiz etmek gerekiyor. Yeni düşünce, yaklaşım ve stratejiler üretmek gerekiyor. Hiç birimiz, bu gelişmelerden muaf değiliz. Kendimizi bu sürecin dışında görmek ve tutmaya çalışmak, 'benim nükleer silahım yok o zaman nükleer tehditten muaf olurum' düşüncesi gibi bir yanılsama olur. Ya da 'etraftan çamurlar sıçırıyor ama çamuru yapan ben değilim, o zaman benim elbisem temiz kalır' gibi bir yanılsamadır. Kendimizi korumak için dışımızdakileri ve ilgili gelişmeleri de göz önüne almak zorundayız.

Dolayısıyla geleceğin, beraber tasarlanması gerekiyor. Unutulmamalıdır ki tasarlayamadığınız şeyi yönetemezsiniz. Bu bölgelerdeki emilemeyen, niteliksiz, aşırı artık nüfusu emebilen sosyal, ekonomik ve politik yapılar oluşturulmadığı sürece, bu aşırıılıkların sona ermesi olanaklı değildir. Avrupa'nın geçmişine bakıldığında; Avrupa'nın huzur bulduğu dönem, artık nüfusunu Kuzey - Güney Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda ve kısımda Afrika'ya ihraç ettiği ve geriye kalan artık nüfusunu da 2.ci Dünya Savaşı ile yok ettiği dönem sonrasındır. Kısacası sorunun ana kaynaklarının en önemlisi, bu coğrafyadaki emilemeyen, niteliksiz artık nüfustur.

6 "Şiddete Varan Aşırıılık: DAEŞ Olgusu ve DAEŞ'e Katılımın Dinamikleri", **SAM Raporu**, s.6, 24 Şubat 2016.

Bölgemiz açısından bakıldığında, Avrupa Birliği ile Türkiye'nin -Balkan, Kafkas, Ortadoğu ve Ortaasya'daki etki ve nüfuzu göz önüne alındığında-, Dünya'nın selameti için işbirliği yapmasının gerekli ve elzem olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bu işbirliğinin sağlanarak geleceğin tasarlanması çalışmalarının bir an önce başlatılması, tüm dünya güvenliği için önemli bir adım olacaktır.

KAYNAKÇA

- ÇİTLİOĞLU, Ercan, **Gri Tehdit Terörizm**, Ankara: Destek Yayınları, 2008.
- HEİNSOHN, Gunnar, **Söhne und Weltmacht: Terror im Aufstieg und Fall der Nationen**, Berlin: Verlag, 2006.
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2177.html> (erişim tarihi: 20.05.2017).
- <http://intizar.web.tr/analiz/haber/2424/tarihin-en-kullanisli-ahmaklari-yesil-kusak-muslumanlari#.WSBkrOvyjlU> (erişim tarihi: 20.05.2017).
- <https://www.uludagsozluk.com/k/yesil-kusak-projesi/> (erişim tarihi: 20.05.2017).
- <http://www.dailymarkets.info/fethullah-gulen-opus-dei-ve-mon-tarikati-iliskileri/> (erişim tarihi: 20.05.2017).
- <https://met-cezir.blogspot.com.tr/2012/03/abdnin-yesil-kusak-projesi.html> (erişim tarihi: 20.05.2017).
- <https://tr-tr.facebook.com/notes/dar-a%C4%9Fac%C4%B1nda-%C3%BC%C3%A7-fidan/ye%C5%9Fil-ku%C5%9Fak-teorisi-1/181337685236074/> (erişim tarihi: 20.05.2017).
- SAM RAPORU, **Şiddete Varan Aşırıılık: DAEŞ Olgusu ve DAEŞ'e Katılımın Dinamikleri**, 24 Şubat 2016.
- "Şiddete Varan Aşırıılık: DAEŞ Olgusu ve DAEŞ'e Katılımın Dinamikleri", SAM Raporu, s. 1, 24 Şubat 2016.

